

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 46 Volume: 9 Issue: 46

Ekim 2016 October 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

BİLİŞSEL STİL KULLANIMINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA A RESEARCH ON COGNITIVE STYLES

Dilber ZEYTİNKAYA*

Öz

Bu araştırmanın amacı, Marmara Üniversitesi, Fransızca Mütercim-Tercümanlık bölümü öğrencilerinin bilişsel stillerini saptamak, ardından görsel, işitsel ve kinestetik alanlara ait dağılımlarını belirlemek, farklı bilişsel stillere sahip öğrencilerin öğrenmelerinin nasıl daha etkin hale getirilebileceği yönünde önerilerde bulunmaktır. Bu araştırmanın çalışma grubu, Marmara Üniversitesi'nde Fransızca Mütercim-Tercümanlık bölümünde okuyan 28 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada öğrenme stili testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak işlenmiş, frekans değerleri tablo şeklinde sunulmuştur. Araştırma sonunda elde edilen bulgular, işitsel, görsel ve kinestetik olmak üzere üç boyutta ele alınmış ve öğrencilerin sahip oldukları özellikler dikkate alınarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel Stil, Öğrenme Stili Testi, Görsel, İşitsel, Kinestetik.

Abstract

The purpose of this study is firstly to establish the cognitive styles of students learning French in department of translation and interpretation at Marmara University; and secondly to determine how to make the learning process of students having different cognitive styles to be more effective by identifying the distribution of cognitive styles among auditory, visual and kinaesthetic styles, and to make recommendations that may be effective in learning. This study has included 28 students at Marmara University, Department of French Translation and Interpretation. The study was carried out using a questionnaire. Data obtained were processed using the SPSS Software, and the frequency values are presented in the form of tables. At the end of the study auditory, visual and kinaesthetic styles, and then the appropriate methods and techniques were recommended taking into consideration the characteristics of students.

Keywords: Cognitif Style, Cognitive Skills Test, Visual, Auditory, Kinaesthetic.

1. GİRİŞ

Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bilişsel stilleri, başka bir ifadeyle, öğrenme stillerini tanımak gerekir. Bu noktada, beynin insan yaşamında ne derece etkili ve vazgeçilmez olduğuna değinilebilir. Öğrenmenin bilişsel yoldan geçtiğini ve beynin öğrenme sürecinde ne denli önemli olduğunu vurgulamak için, bu makalede öğrenme stili yerine bilişsel stil kavramı tercih edilmiştir. "Bilişsel stil bilgiyi alma, organize etme, kullanma, hatırlama ve gerektiğinde kullanmak üzere bellekte tutabilme sürecinde tercih ettiği yöntemleri ifade etmektedir" (Witkin, Moore, Goodenough ve Cox, 1977: 47).

Bu alanda çalışma yürüten araştırmacıların sayısı oldukça fazladır, stil sınıflaması ile ilgili olarak birkaç örnek vermek gerekirse, Grigorenko ile Sternberg'in ve Riding ile Rayner'in çalışmalarından bahsedilebilir. Öğrenme stili kuramıyla ilgili çalışmalara bakıldığında, McCarhty, Harb, Durrant ve Terry, Gregorc'un yanı sıra Kolb, Sarasin, Honey ve Mumford sıralanabilir. Witkin'in Bilişsel Stil Modeli, Kagan'ın Bilişsel Stil Kuramı, Riding ve Cheema'nın Bilişsel Stil Yaklaşımı, Hudson'ın Yakınsak-İraksak Düşünme Modeli, Torrance'ın Düşünme ve Öğrenme Stilleri Ölçeği bu alanda yapılan çalışmalara örnek gösterilebilir.

Bu çalışmada, Sarasin'in görsel, işitsel ve kinestetik/dokunsal olarak gruplara ayırdığı öğrenme stili kuramı odak noktası olarak belirlenmiş ve bu üç stil üzerinde durulmuştur. Nasıl her insan birbirinden farklı ise, her insanın öğrenme türü de birbirinden farklıdır. Her bireyin bilişsel stili, o bireyin kişisel özellikleriyle doğru orantılıdır. Her öğrencinin kişiliği, karakteri aynı olmadığına göre, öğrenme sürecinde gereksinim duyduğu ihtiyaçlar ve kullandığı stiller de değişkenlik gösterir. İşte bu noktada, bilişsel stillerin önemi ortaya çıkmaktadır. Şüphesiz ki, bilişsel stillerin insan davranışlarını dolayısıyla da yaşamını etkilediği yadsınamaz.

"İyi bir yabancı dil öğrencisinin nasıl olması gerektiği sorusuna yanıt veren temel olgulardan biri de yabancı dil öğrenme stratejilerini tanıyıp kullanmaktır" (Akt. Ünal, Onursal-Ayırır, Arıoğul 2011: 473, Woodrow, 2005: 90-98). Nitekim öğrenenler, sahip oldukları stiller doğrultusunda kendilerine özgü öğrenme yolları seçerler. Aslında bu seçimi, çoğu zaman farkında olmadan yaparlar. Öğrenenlerin bilişsel stillere yönelik farkındalık kazanması uygun ve yararlı öğretim programlarının hazırlanmasına olanak sağlar. Etkin öğrenmeyi gerçekleştirebilmenin yolu, dil öğrenme yöntemlerinden geçmektedir. "Bazı öğrencilerin yabancı

* Arş. Gör. Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümü

dili diğerlerine göre daha hızlı ve etkili bir biçimde öğreniyor olmasının altında bilişsel, duygusal, sosyokültürel temellere dayanan faktörler yatmaktadır. Dil öğrenme stratejileriyle doğrudan bağlantılı olan bu faktörlerden doğru bir biçimde yararlandıkları oranda, öğrencilerin dil yeterliliğinin de arttığı görülmektedir” (Akt. Ünal, Onursal-Ayırır, Arıoğul, 2011: 473, Nisbet, Tindall & Arroyo, 2005: 100-107). Aynı anda, aynı bilginin sunulduğu her öğrenci, aynı anda ve aynı hızda öğrenmeyi gerçekleştiremez, üstelik bilgilerin tümünü edinemez. Bu husus, kendilerinin bireysel farklılıklarından ve bilişsel stillerinin farklılığından kaynaklanmaktadır. “Öğrenme süreci içerisinde görev ve sorumluluklarının bilincinde olan, onları aktif bir tutum içinde yerine getiren yabancı dil öğrencisi, özde bağımsız öğrenmeyi de gerçekleştirmiş olur. Bağımsız öğrenmedeki temel olgu, öğrencide öncelikle kendi öğrenme sürecini planlama ve değerlendirme becerisinin bulunmasıdır” (Akt. Ünal, Onursal-Ayırır, Arıoğul, 2011: 476; Bimmel & Rampillon, 2000). Bilişsel stil, öğrencinin doğuştan kendisiyle getirdiği ve daha sonra çevresiyle geliştirdiği öğrenme tercihleri olduğuna göre, bu noktada eğitimciler büyük görev düşmektedir. Çünkü onlar, geleceğe yön verecek bireyleri yetiştirme görevi üstlenmiş sorumluluk sahibi rehberlerdir. Öğrenenlere yönelik eğitim materyali hazırlayarak öğrenme süreçlerine de katkıda bulunmuş olurlar.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, öğrenme ve öğretme alanında sıklıkla incelenen bireysel farklılık değişkenlerinden bilişsel stillerin incelenmesidir. Yabancı dil öğreniminde nasıl daha başarılı olunur?, Dil öğrenmeye etki eden bireysel farklılıklardan biri olan bilişsel stiller ne derece yabancı dil akademik başarısını etkiler? gibi soruların yanıtları aranmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, söz konusu öğrencilerin bilişsel stil kullanımlarını ölçerek görsel, işitsel ve kinestetik durumları ile başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bir diğer amaç ise, yaş ve cinsiyet faktörünün yabancı dil öğrenme başarısına etki edip etmediğini tespit etmektir. Elde edilen verilerden yola çıkarak öğrencilerin sahip oldukları öğrenme biçimlerini daha da geliştirebilmek ve kendilerinde olmayan stillerin gelişimini sağlamak amacıyla uygun öğretim yöntemleri için çözüm önerileri sunmak hedeflenmiştir. Öncelikli amaç: söz konusu öğrencilerin bilişsel stillerini ortaya koymak, bir sonraki aşamada, öğrencilerin eğitim-öğretim ihtiyaçlarını belirlemek, son aşamada ise eğitimciler için birtakım öğretim önerileri sunmaktır.

3. BİLİŞSEL STİLLER

Bireyin psikolojisini oluşturan üç cephe vardır: duyuş (nasıl hissettiği), davranış (nasıl davrandığı), biliş (nasıl bildiği). Bireyin psikolojisindeki bu üç temel elementin nasıl yapılandığı ve örgütlendiği bireyin bilişsel stilini oluşturmaktadır. Hızla gelişen dünyaya ayak uydurabilmek için temel davranışlardan biridir “öğrenme”. Bilişsel stiller ise öğrenmenin içinden geçtiği bir süzgeçtir. Grinder, bilişsel stil kullanımına yönelik şu açıklamada bulunmuştur: “Öğrenme stillerinden yalnız birine sahip olan yani yalnız görsel, yalnız işitsel ve yalnız kinestetik stile sahip öğrenciler öğretmenin ders anlatma tekniğine göre gelen mesajları kendi algılama yoluna çevirmekteler ve bu çevrim esnasında da öğretmenin mesajlarını kaçırmaktadırlar. İşte bu nedenle de bazı konuları iyi anlamakta bazılarını ise anlayamamaktadırlar”. (Akt. Boydak, 2001: 39). Bu nedenle, öğrenenlerin bilişsel stillerini ortaya koyarak her üç stil türüne yönelik ders anlatımının gerçekleşmesi önem teşkil etmektedir.

Bilişsel stillerin kullanımında, bireysel farklılıkların önemli bir yere sahip olduğu yadsınamaz. Her öğrencinin kendisine ait bilişsel bir stili veya stilleri vardır. Sahip olunan farklı stiller, öğrenenler arasında bir seviye farkı olduğu kanısını doğrulamaz. Sadece kendilerine özgü tercihlerini ortaya koyar. Grinder bilişsel stillere yönelik şu ifadeyi kullanmıştır: “Görseller görüntü belleği, işitseller ses belleği, kinestetikler ise kas belleği kullanırlar.” (Boydak, 2001: 33).

3.1. Görsel Stil

Görsel zekâya sahip bireylerin en önemli özelliği gördüklerini kolaylıkla hatırlamaları ve düzenli olmalarıdır. Bir diğer özellikleri ise genellikle sessiz bir yapıya sahip olmalarıdır. Planlı ve programlı çalışırlar. Kılık kıyafetlerine son derece özen gösterirler. İyi birer gözlemcidirler. Kullanılmış, yıpranmış kitap, gazete vb. okumak istemezler. Sözlü ifadeleri takip etmekte güçlük çekerler. Bu nedenle derste anlatılanları tahtada görmek isterler. Duyduklarını uzun süre hafızalarında tutamazlar. Çünkü gördükleri hafızalarında görüntü olarak yer edinmiştir. Hatırlamak istedikleri herhangi bir şeyi yazıldığı yerdeki görüntüsüyle hatırlarlar. Onlara göre anlatım slayt vb. materyallerle desteklenmelidir. Not almazlarsa kendilerini huzursuz hissederler. İnsanların isimlerini akıllarında tutmakta zorlanabilirler fakat yüzlerini kolay kolay unutmazlar (Boydak, 2001: 13).

3.2. İşitsel Stil

İşitsel zekâya sahip bireyler, görsel ve kinestetik zekâya sahip bireylere oranla daha konuşkandır. Sessiz okuma esnasında zorlanırlar çünkü duymadıkları ifadeleri anlamakta güçlük çekerler. Bu demek oluyor ki işitsel zekâya sahip bireylerin sesli okuma yapmaları, öğrenmelerini kolaylaştıran bir faktördür. Konuşma ve dinleme becerileri fazlasıyla gelişmiştir. Oysa okuma ve yazma yetileri fazla gelişmemiştir. Bu

nedenle yazma alanında eksiklik hissedebilirler. İşitsel zekâsı kuvvetli bireylerin yabancı dil öğrenmeye yatkın oldukları belirtilebilir. Öğrenmekte oldukları dilin ahengine o kadar kapılmışlardır ki kısa bir süre içerisinde o dili ana dilleri gibi telaffuz etmeye başlarlar. Genellikle taklit yöntemine başvurdukları için telaffuz konusunda sıkıntı çekmezler. Çünkü dilin ahengine yönelik algıları çok kuvvetlidir. Konuşarak veya sesli okuyarak tam öğrenmeyi gerçekleştirebilirler. İşitsellerin sese duyarlılıkları yadsınmaz. Bu nedenle dinledikleri müzikleri farkında olmadan ezberleyebilme özelliğine sahiptirler (Boydak, 2001: 25-26).

3.3. Kinestetik Stil

Kinestetik zekâya sahip bireyler ise sürekli hareket etme ihtiyacı hissederler. El ve kollarını kullanarak iletişim kurarlar. Karşılarındaki bireylere dokunarak iletişim kurmayı tercih ederler. Karmaşık, dağınık ortamlarda bulunmaktan rahatsızlık duymazlar. Uzun süre oturdukları yerde duramazlar, çünkü oldukça hareketlidirler, hatta hiperaktif oldukları söylenir. Kinestetik zekâya sahip bireylerin tam öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi için uygulama yapması gerekmektedir. Ne yapıldığını çok iyi hatırlarlar. Çünkü kinestetik kas belleğine sahiptirler. Bu zekâya sahip bireylerde gözlenen en etkili iletişim yolu, dokunmaktır. Çünkü dokunmak, tutmak, çekmek, parçalamak kinestetikler için vazgeçilmez davranışlardır. Derse aktif olarak katılmak isterler, çünkü hareket etmeden ders dinleyemezler (Boydak, 2001: 39).

4.YÖNTEM

Araştırmamız, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Marmara Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık bölümünde 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören toplam 28 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin seçilme nedeni, seviye bakımından fazla ileride olmamaları ve gelecek senelerde başarılarını arttırmaya yönelik bir proje geliştirmenin amaçlanmasıdır.

Öğrenciler, bu araştırmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Araştırmada katılımcıların bilişsel stillerini belirlemek amacıyla öğrenme stili testi uygulanmıştır. Uygulanan öğrenme stili testi, iki bölümden oluşmaktadır. Bu testin hazırlık evresi yoğun bir araştırma sürecinden geçmiştir. Literatür taraması yapıldıktan sonra uzman görüşüne başvurulmuş, testin geçerliliğinin ve güvenilirliğinin sağlanması için önce deney grubuna, 17 Nisan 2013 tarihinde ise esas gruba uygulanmıştır.

4.1. VERİ TOPLAMA ARACI

Katılımcıların bilişsel stillerini belirlemek amacıyla veri toplama aracı olarak öğrenme stili testi uygulanmıştır. Bu test, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde bilişsel stillere yönelik 30 adet seçenekten oluşan bir test uygulanmıştır. Bu bölümdeki ifadeler, görsel, işitsel ve kinestetik stilleri ölçmeye yöneliktir. İkinci bölümde ise 3 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Açık uçlu sorular şunlardır: Nasıl daha iyi öğrenirsiniz?, Size uygun en iyi öğrenme ortamı nasıldır? Açıklayınız., Sizce sınıfta ders nasıl işlenmelidir? Testin sonuçları nitel yöntemle analiz edilmiştir.

4.2.VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizi SPSS programıyla değerlendirilmiş ve verilen cevaplar frekans değerleri verilerek belirtilmiştir. Uygulanan testlerin kesin sonuçlar verdiğini söylemekten ziyade fikir verici olduklarını belirtmekte fayda vardır. Bu çalışmada uygulanan testte öğrencilerden yaşlarını ve cinsiyetlerini belirtmeleri istenmiştir. Zira erkekler ile kadınlar arasında bilişsel stil açısından gözle görülür bir farkın olup olmadığının tespiti amaçlanmıştır. Testi cevaplandıran 28 kişiden; 20'si kadın, 8'i ise erkektir. Kişisel bilgilerin gizliliği kapsamında testi cevaplandıran öğrenciler, katılımcı olarak adlandırılmış ve her biri numaralandırılmıştır.

Kadınların 10'unda görsel özellik, 1'inde işitsel özellik, 2'sinde kinestetik özellik, 2'sinde görsel-ışitsel özellik, 3'ünde görsel-kinestetik özellik, 2'sinde ise görsel-ışitsel-kinestetik özellik baskın görülmüştür (Bkz. Tablo 1).

Erkeklerde ise 2 görsel, 4 kinestetik, 1 işitsel-kinestetik, 1 görsel-ışitsel-kinestetik özelliğinin baskın olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen verilerin sonucunda kadınlarda her üç stil türüne rastlanılmıştır. Erkeklerde görsel ve kinestetik özelliği baskın stil türü görülürken yalnızca işitsel özelliği baskın olan öğrenciye rastlanmamıştır (Bkz. Tablo 1). Bu durum niçin erkeklerin yabancı dil alanında kadınlara oranla daha yetersiz kaldığını gözler önüne serer gibi gözükse de böyle bir genelleme yapmak doğru değildir. Nitekim bilişsel stiller, cinsiyetten bağımsızdır. Üstelik yabancı dil sınıflarında erkek öğrenci sayısı, kadın öğrenci sayısından her zaman daha azdır.

Tablo 1: Kadın ve erkek öğrencilerin bilişsel stil kullanımları

		Kadın			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Görsel	10	50,0	50,0	50,0
	İşitsel	1	5,0	5,0	55,0
	Kinestetik	2	10,0	10,0	65,0
	Görsel.İşitsel	2	10,0	10,0	75,0
	Görsel.Kinestetik	3	15,0	15,0	90,0

Görsel.İşitsel.Kinestetik	2	10,0	10,0	100,0
Total	20	100,0	100,0	

Erkek

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Görsel	2	10,0	25,0	25,0
	Kinestetik	4	20,0	50,0	75,0
	İşitsel.Kinestetik	1	5,0	12,5	87,5
	Görsel.İşitsel.Kinestetik	1	5,0	12,5	100,0
	Total	8	40,0	100,0	
		20	100,0		

Katılımcıların cinsiyetlerine bakılmaksızın, görsel stili baskın 12 öğrenci, işitsel stili baskın 1 öğrenci, kinestetik stili baskın 6 öğrenci olduğu tespit edilmiştir.

28 kişi içerisinde her üç stile sahip yani görsel-işitsel-kinestetik olan öğrenci sayısı 3'tür. Görsel-işitsel olanların sayısı 2'dir. Görsel-kinestetik olanların sayısı 3'tür. İşitsel-kinestetik olanların sayısı ise 1'dir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2: Öğrencilerin bilişsel stil kullanımlarına göre dağılımları

Statistics

		görsel	işitsel	kinestetik	görsel.işitsel	görsel.kinestetik	işitsel.kinestetik	görsel.işitsel.kinestetik
N	Valid	12	1	6	2	3	1	3

Sahip olunan stil türlerinden de anlaşılacağı üzere testi uygulayan öğrencilerde her stil türüne rastlanılmıştır. İşitsel stili baskın öğrencilerin yabancı dilde daha yeterli olduğu belirtilmektedir. Çünkü taklit yetileri sayesinde yabancı dilde telaffuz konusunda sıkıntı yaşamazlar. Duydukları yabancı kelimeleri unutmazlar. Bu nedenle yabancı dil öğrenme başarıları diğer stillere oranla daha yüksektir denilebilir. Tablo 2'de işitsel stili baskın öğrenci sayısının oldukça az olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda söz konusu stilin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Tablo 3: Öğrencilerin yaş aralıkları

Öğrenci Sayısı

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	19 Yaş	3	11,1	11,1	11,1
	20 Yaş	6	22,2	22,2	33,3
	21 Yaş	12	44,4	44,4	77,8
	22 Yaş	2	7,4	7,4	85,2
	23 Yaş	2	7,4	7,4	88,9
	24 Yaş	1	3,7	3,7	92,6
	25 Yaş	1	3,7	3,7	96,3
	26 Yaş	1	3,7	3,7	100,0
	Total	28	100,0	100,0	

Yaş ile başarı arasında bir ilişkinin olup olmadığının belirlenebilmesi için, önce katılımcıların yaş aralıklarının incelenmesi gerekmektedir. Teste katılan öğrencilerin 19 ile 26 yaşları arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir (Bkz. Tablo 3).

3 kişi 19 yaşında; 6 kişi 20 yaşında; 12 kişi 21 yaşında; 2 kişi 22 yaşında; 2 kişi 23 yaşında; 1 kişi 24 yaşında; 1 kişi 25 yaşında; 1 kişi ise 26 yaşındadır. Bu kapsamda bir genellemeye varılamamıştır. Çünkü yaş faktöründen bağımsız olan bilişsel stillerin söz konusu yaş aralıklarında farklılık gösterdiği dolayısıyla kesin bir sonuca varılamayacağı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, öğrenme sürecine odaklanan ve pedagojiye dayalı olarak bireysel farklılıklarla ilgilenen bilişsel stillerin, zekâ ve cinsiyetten bağımsız olduğu belirtilebilir.

5. BULGULAR

Bilişsel stillerden sadece tek birine sahip olmak neredeyse imkânsızdır. Uyguladığımız testin sonucu da, elde edilen veriler de bu kanıyı desteklemektedir. Öğrencilere yönelik hazırladığımız üç adet açık uçlu soru bulunmaktadır:

1. Nasıl daha iyi öğrenirsiniz?

2. Size uygun en iyi öğrenme ortamı nasıldır? Açıklayınız.

3. Sizce sınıfta ders nasıl işlenmelidir?

Aşağıda 1. 2. ve 3. sorulara verilen yanıtlardan bazı örnekler seçilmiş ve görsel, işitsel, kinestetik stile sahip bireylerin bu üç soruya nasıl cevap verdiklerine ayrıca değinilmiştir.

Birinci soruya verilen yanıtlardan bazılarını örnek olarak verebiliriz:

- “zihnim çok yorgun değilken ve hem işitsel hem de görsel destekle daha iyi öğrenirim.”K11.
- “Ders, belirli bir kaynak üzerinden işlenirse ve slaytlarla desteklenirse takip etmek ve akılda kalıcılığı açısından daha kolay olur.”K2.
- “elimde yazılı kaynak olduğunda daha verimli çalışıp konuları daha iyi öğrenirim.”K3.
- “öğrendiklerimi günlük hayatıma geçirerek.”K10.
- “küçük notlar halinde bir şema oluşturarak daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum.”K11.
- “yazarak çalışmak, bilgileri hafızamda daha kalıcı bir hale getirir. Özellikle kelime öğrenirken birkaç defa değişik kâğıtlara yazıp ezberleyip başkasından bana o kelimeleri sormalarını isterim. Gramer çalışırken ise önce konuyu öğrenirim sonra alıştırma kitaplarında alıştırma yaparım.(daha kalıcı oluyor.)” K12.
- “işlenen bir konuyu görsel materyallerle pekiştirerek ve konunun bütünlüğünü hikâye gibi kavrayarak.” K13.
- “konuları ya da belirli dersleri ezber yoluyla öğrenmem gerektiği fikri öğrenme eylemini keyifsizleştirir. Dolayısıyla haddinden fazla sorumlu ve zorunlu hissetmeden hevesimle en iyi şekilde öğrenebilirim.” K20.
- “ders ne kadar eğlenceli geçerse o kadar iyi öğrenirim. Tabi kıvamında...” K22.
- “sessiz bir ortamda, kendi aldığım düzgün ders notlarını tekrar temize geçirerek, yazma yöntemiyle.” K24.
- “sürekli alıştırma yaparak, birilerine öğrendiklerimi veya daha önce derste işlenenleri sesli bir şekilde anlatarak, tartışarak, araştırarak.” K25.
- “görsel ve tahtaya yazılan şeyleri daha çok hatırlayabiliyorum.” K26.

Katılımcıların verdiği cevaplar dikkate alındığında görsel stili baskın olan öğrencilerin daha çok görsel materyaller kullanıldığında (slayt vb.), yazılı kaynaklar ellerinde olduğunda, küçük notlar tuttuklarında, tahtada anlatılanları gördüklerinde daha iyi öğrendikleri gerçeği ortaya çıkmıştır. İşitsel stili baskın öğrenciler dinleyerek, yazarak ve okuyarak daha iyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Kinestetik stili baskın öğrenciler ise, zihinleri yorgun değilken, araştırarak, öğrenilenleri günlük hayata geçirerek yani yaşayarak, somut verilerle daha iyi öğrendiklerini vurgulamışlardır.

İkinci soruya verilen yanıtlardan birkaç örnek verilebilir:

- “bana göre, en iyi öğrenme ortamı gürültüden uzak, aydınlık ve rahatça hareket edebilmeye elverişli olmalıdır.” K1.
- “sessiz ve interaktif bir ortam” K2.
- “düzenli ve aydınlık” K3.
- “kalabalık olmayan, sessiz, temiz ortam.” K4.
- “aktif bir ortam olmalı. Öğretmen öğrencilere sık sık sorular sorarak derse dâhil etmeli.”K6.
- “sessiz sakin bir ortam daha iyidir, ders çalışmak için fakat yeni bir şeyler öğrenilecekse sesli videolarla desteklenmeli ve konu hakkında konuşulan hareketli bir ortam olabilir.”K7.
- “düzenli ve sessiz bir yer benim için yeterlidir odamda özellikle akşam saat 24:00’den sonra gece öğrenmeleri daha kalıcı (gündüz ders çalışmam sadece kitap okurum)”K12.
- “temiz ve simetrik bir odada çalışmak çok daha kolay. Etrafta beni oyalayacak herhangi bir eşyanın olmaması en uygun ortamdır.”K13.
- “çalışma ortamım düzenli olmalıdır. Sessiz bir ortam olmalıdır. Bazen birkaç arkadaşla bir araya gelip bilgiler paylaşılmalıdır.”K18.
- “ilgili öğrencilerin katılımıyla gerçekleşen interaktif öğrenme ortamı” K20.
- “düzenli, yeri geldiğinde sesli (tartışma vs.) yeri geldiğinde (konsantre olabilmek için) tamamen sessiz bir ortam.” K25.
- “en iyi öğrenme ortamı aktif bir sınıf ortamıdır. Çünkü anlatıcının anlattıklarından ya da elinizde çalıştığınız materyalden anlamadığımız kısımları çabucak başkalarına sorabilirsiniz. Kısacası ders derste öğrenilir.” K28.

Elde edilen veriler incelendiğinde, görsel stili baskın öğrencilerin düzenli ve aydınlık, karmaşadan uzak ortamlarda daha rahat öğrendikleri; işitsel stili baskın öğrencilerin daha çok sessiz ve fikirlerini paylaşabilecekleri tartışma ortamında daha rahat öğrenebildikleri; kinestetik stile sahip öğrencilerin ise aktif bir sınıf ortamında, öğretmenin rehber öğrencinin aktif rol üstlendiği öğrenme türüyle öğrenmeyi daha rahat

gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

Üçüncü soruya verilen yanıtlardan birkaçı ise şu şekildedir:

- “sınıfta ders; ses tonu çok iyi ayarlanarak ve beden dili etkili kullanılarak işlenmelidir. Ayrıca, öğretilen konular mümkün olduğunca bir benzeriyle desteklenmeli ya da akılda kalıcı olması için bir başka olayla kıyaslanmalıdır.” K1.
- “bence ders görsel olarak desteklenmeli ve gereksiz konular üzerinde fazla durularak vakit kaybedilmemeli. Her ders önceki derslerde yapılanlar hatırlatılmalı. Derste işlenen her şeyin örneği elimizde olmalı, mesela slayt varsa fotokopisi bizde olmalı.” K2.
- “akıcı. Dersin ritmi düşmeden konu anlatımı çok yavaşlamadan.” K5.
- “teknolojiden daha çok yararlanılmalı.” K6.
- “aktivitelere daha çok önem verilmeli; mesela görsel öğelerle ve sesli efektlerle hazırlanmış videolar vs. olabilir.” K7.
- “tüm öğrencileri aktif kılarak.” K10.
- “... güncel olaylara daha fazla değinilerek ...” K17.
- “... sadece ders değil uygulamanın da olması gerekir...” K19.
- “katılımlı şekilde işlenmesi en faydalıdır, öğretmen yalnızca aktarmayı değil, öğrenciyi anlatılan konuya dâhil etmeyi amaçlamalıdır.” K20.
- “yazmaya dayalı bir sistemden çok uygulamalı bir ders şekli daha iyi olur.” K23.
- “bana göre sınıfta ders öğrencilerin katılımıyla, yani öğretmen-öğrenci arasında bir nevi ilişki olmasıyla işlenmelidir. Demek istediğim şu ki, öğretmen öğrencilerini her zaman konuşmaya zorlamalıdır. Bu şekilde hem konuşmaya zorlanan öğrenci hem de diğer öğrenciler dersin içeriğini kavrayabilir.” K25.
- “sınıf ortamında herkesin anlama şekline göre hoca dersi işlemelidir.” K27.

Üçüncü soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, görsel stili baskın öğrencilerde teknolojiden daha çok yararlanma ve görsel öğeleri daha çok kullanma ihtiyacı olduğu belirlenmiştir. İşitsel stili baskın öğrencilerin, sesli olarak hazırlanmış videolarla öğrenmeyi başardığı sonucuna varılmaktadır. Aynı zamanda, öğretmenlerin ses tonları da işitsellerin algılarına hitap eden bir uyarıcı niteliği taşımaktadır. Kinestetik stili baskın öğrencilerde ise, öğretmen sadece aktarım yolunu seçmemeli, tüm öğrencileri aktif kılmayı, güncel verilerle hareket etmeyi ve uygulamaya yönelik aktiviteler yaptırmayı başarmalıdır. Bu soruya verilen cevaplardan çıkarılan sonuç, 27 numaralı katılımcının cevabı ile özetlenebilir: “Eğitimci, her öğrencinin anlama şekline göre ders işlemelidir”.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada elde edilen bilgiler ışığında, yabancı dil eğitiminde işitsel stilin önemi anlaşılmış ve bu stile yönelik öğrencilerin geliştirilmesi gerektiği kanısına varılmıştır. Buna ek olarak, öğretmen merkezli yaklaşımın yerine öğrenci merkezli yaklaşımın kullanılması gerektiği sonucuna varılabilir. Bireylerin kan grubunu bilmesi ne kadar hayati önem taşıyorsa, bilişsel stillerini de bilmesi o kadar önem taşımaktadır.

Stil testi sonucuna göre, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun görsel stile sahip olduğu belirlenmiştir. İşitsel stilin ise, kinestetik ve görsel stile oranla daha az kullanıldığı dikkati çekmektedir. Oysa yabancı dil öğrencilerinin ihtiyaç duyduğu ve etkin öğrenmeyi gerçekleştirebilecekleri öğrenme stili, işitsel yoldan geçmektedir. Bu durum, öğrencilerin başarı durumlarında niçin bir eksikliğin olduğu sorusuna cevap verir niteliktedir. Çünkü işitsel yönleri zayıf olan öğrenciler tam ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirememektedirler. İşitsel stil olmadan yabancı dilin etkin öğrenilemeyeceği dolayısıyla bu stilin ne derece gerekli olduğu bilinmektedir. Yabancı dil öğrencilerinde işitsel stilin sıklıkla kullanılmadığı, üstelik bu yönü eksik olan öğrencilerin fazla olduğu saptanmıştır, eksik olan yönlerini geliştirebilmeleri için kendilerine bu doğrultuda öneriler sunulmuştur. Çünkü öğrencilerin tek bir stile sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Her öğrencinin farklı oranlarda her üç stile de sahip olduğu belirlenmiştir. Fakat eksik stillerin geliştirilmesi, öğrencilerin her bakımdan yeterli olmasına olanak sağlayacaktır. Bu nedenle, tüm öğrencilerde işitsel stilin geliştirilmesi amaçlanmalıdır. Bu noktada ise görev eğitimcilere düşmektedir.

Makalenin kapsamı doğrultusunda bilişsel stillerden yola çıkıldığı için bilişsel stratejilerden söz edilmiştir. Bilişsel stratejilerin incelenmesindeki amaç, yabancı dil öğrencilerine yönelik öneriler sunmaktır. Eğitimciler her üç stile de yer vermelidir, her üç stile yönelik ders anlatımı yapmalıdır. Çünkü ideal öğrenme yöntemi üç stilin de aktif bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. Örneğin, bir yabancı dil öğrencisi tekrar yoluyla bir dili taklit edebilmeli, hedef dili bağımsız olarak kullanabilmeli, çeviri yaparak ikinci dili oluşturmaya gayret etmeli, öğrenme materyallerini gruplandırabilmeli, önem arz eden noktaları not alabilmeli, çıkarım yoluyla bilinen ifadeleri birleştirerek anlamlı cümleler oluşturabilmeli, duyduğunu taklit edebilmeli, kelimeyi cümlede kullanabilmeli, zihnindeki yeni bilgiyi diğer fikirlerle ilişkilendirebilmeli, aktarma yöntemine başvurabilmeli yani daha önceki dil bilgisi kavramlarını kullanabilmeli, yeni kelime ve

kavramların anlamlarını tahmin etmek için mevcut bilgiyi kullanabilmeli ve anlam çıkarabilmelidir.

Eğitimciler ise, derste öğrencilerin aktif kılınmasını sağlayarak kendilerine sunacakları drama, tiyatro etkinlikleriyle işitsel algılarını geliştirmeye imkân sağlayabilirler. Eylemsel yaklaşımın gerekli kıldığı grup çalışması, işitsellere yönelik kullanılacak bir diğer yöntemdir. CD, video gibi görsel ve işitsel materyallerden yararlanabilirler. Pratik yapmak ise, yabancı dilin kalıcılığını sağlamada en etkili yöntemdir. Özellikle, işitsel algıyı aktif tutabilmek ve geliştirebilmek için gözleri kapayıp dinleme çalışmaları yapılabilir. Nitekim gözlerin kapalı tutulması görsel algıyı ortadan kaldıracak ve dikkati sadece duyuma verecektir. Yabancı dil öğrenimi ile iletişim kurma arasında doğru orantı olduğuna göre, yabancı dil öğrenmeye en yatkın stil, işitsel stildir. Bilindiği gibi, iletişimsel yetiyi zorunlu kılar. Bu stili kullanan bireylerde konuşma ve dinleme arzusu baskındır. Bir üst basamağa çıkılabilmesi için işitme egzersizleri kaçınılmaz bir tercihtir. Yüksek sesle ders çalışmaları başarılarını arttırmada önemli bir rol oynayacaktır. Çünkü duyduklarını hatırlamada zorluk çekmezler. İşitsel algılama becerilerinin gelişmesini sağlamak, yabancı dil öğrencilerinin başarısını arttıracaktır. Bu becerileri geliştirmenin en temel yolu, öğrendikleri veya öğrenecekleri dilde müzik dinleme, yabancı kanalları izleme konusunda teşvik edici olmaktır.

Bilindiği üzere geleneksel öğretim yönteminde öğretmen aktif, öğrenci ise pasif yani sadece dinleyici konumundadır. Bahsedilen bu yöntem, öğretmen merkezlidir. Oysa asıl üzerinde durulması gereken nokta, bu yaklaşımla öğrencilerin öğrenmeyi gerçekleştirip gerçekleştirmediğidir. Araştırmanın sonucunda, öğretimin bireyselleştirilmesi gerektiği kanısına varılabilir. Öğrenci merkezli yaklaşım, öğrenciyi merkeze alır ve aktif kılar, bu durumda öğretmen rehber görevini üstlenmiştir. Çünkü öğrenciler ancak bu yolla aktif öğrenmenin gerçekleştiğini vurgulamışlardır. Bu çalışmadan elde edilen veriler neticesinde, öğrenci merkezli eğitimin gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Nasıl her bireyin parmak izi birbirinden farklıysa, her öğrenme türü de her öğrenci için farklılık arz eder. Aslında, en iyi öğrenme yolunu bireyin kendisi belirler, çünkü her öğrenci aynı şekilde öğrenemez. Başarısız öğrenci yoktur, nasıl öğrenmesi gerektiği konusunda farkındalık kazanmamış öğrenci vardır. Bu noktada eğitimciler büyük görevler düşmektedir. Öğrenemeyen birey yoktur, sadece farklı yöntemlerle öğrenen birey vardır. Unutulmamalıdır ki, hiçbir stil bir diğerine oranla daha üstün değildir. Bilişsel stillere yönelik yapılan düzenleme ve iyileştirmelerden sonra öğrenci başarısının doğru orantılı olarak arttığı yapılan çalışmalarda görülmüştür. Öğrenmeyi filizlendirmede büyük payı olan stillerin, bireyin bilgi hazinesine her gün yeni bilgiler ekleyebilmesindeki payı da son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

- ALTUN, Arif (2003). Öğretmen Adaylarının Bilişsel Stilleri ile Bilgisayara Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *The Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET January 2003* ISSN: 1303-6521 volume 2, Issue 1, Article 9.
- BOYDAK, Alp (2001). *Öğrenme stilleri*, Beyaz yayınları.
- CESUR, Onur Mustafa (2008). *Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri, Öğrenme Stili Tercih ve Yabancı Dil Akademik Başarıları Arasındaki Açıklayıcı ve Yordayıcı İlişkiler Örneği*, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- CESUR, Onur Mustafa ve FER, Seval (2011). Dil öğrenme stratejileri, stilleri ve yabancı dilde okuma başarıları arasındaki ilişkileri açıklayıcı bir model, *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi 41*, Ankara, 83-93.
- ESKİCİ, Menekşe (2008). *Öğrencilerin Öğrenme Stilleri ile Akademik Başarıları ve Cinsiyetleri Arasındaki İlişki*, Yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi.
- EYÜBOĞLU, Filiz (2010). Eğitimde Stil Kavramına İlişkin Bir İnceleme, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Yaz 2010*, 8(3), 569-592.
- GÜVEN, Bülent (2007). Öğretimde Bireysel Farklılıklara Bakış: Bilişsel Stillere, *Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Edu 7*, Cilt 2, Sayı 2.
- KEŞAN, Cenk; KAYA, Deniz ve YETİŞİR, Şafak (2012). Görsel, İşitsel ve Kinestetik Özelliğe Sahip 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel Yapıya Göre Başarılarının, Tutumlarının ve Kaygılarının İncelenmesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi 32*, İzmir.
- NUHOĞLU, Pınar ve AKKOYUNLU, Buket (2012). Nesnel-uzamsal imgeleme ve sözel bilişsel stil ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanma çalışması, *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi 42*, Ankara, 299-309.
- TEPEHAN, Tercan (2004). *Deniz Harp Okulu 1'inci Sınıf Öğrencilerinin Mezun Oldukları Lise ve Lisans Ders Grupları ile Öğrenme Stilleri ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- ÜNAL, D. Çiğdem; ONURSAL-AYIRIR, İrem ve ARIOĞUL, Sibel (2011). İngilizce, Almanca ve Fransızca öğrenen üniversite öğrencilerinde yabancı dil öğrenme stratejilerinin kullanımı, *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi 41*, Ankara, 473-484.